

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 302

Parasjat Sjoftiem

2 Eloel 5769
21/22 augustus 2009

Parasjat Sjoftiem (Devariem 16:18-21:9)

Het Package Deal van het Jodendom

We hebben het volgende hier al eerder behandeld, maar het kan niet vaak genoeg herhaald worden.

„Wanneer een zaak je te onduidelijk wordt... dan zul je opstaan en optrekken ... en komen bij de priesters, de Levieten en bij de rechter *die er in die dagen zijn zal...* en dan zul je doen overeenkomstig datgene wat zij je zullen te kennen geven... en je zult nauwkeurig handelen volgens alles wat zij je zullen leren. Overeenkomstig de Tora die zij jou zullen onderwijzen en overeenkomstig het recht dat zij je vertellen, zo zal je handelen. Je zult van datgene wat zij je zeggen noch rechts noch links afwijken” (Devariem 17:8-11).

De Joodse wet is een pakket dat bestaat uit de Schriftelijke Leer, de Mondelingen Leer en Rabbijnse wetgeving. Niet alleen zijn deze componenten allemaal belangrijk om een Tora-leven te leven, maar hun onderscheid en de wisselwerking tussen Tora-wet en Rabbijnse wet is ook essentieel. Laten we voedsel als voorbeeld nemen, met name het onderwerp *Basar beChalav*, hetgeen we in het Nederlands, zij het niet geheel nauwkeurig, kunnen vertalen met Vlees & Melk.

Vraag: Kan een Jood een geitebokje koken in de melk van zijn moeder? Natuurlijk niet. Waar staat dat? In Tora. Correct.

Volgende vraag: Kan een Jood de hiervoor beschreven maaltijd – het vlees van een jong geitje, gestoofd in de melk van zijn moeder – eten? Natuurlijk niet. Volgens welke autoriteit?

Als je antwoordt: volgens de Rabbijnen, dan maak je een fout. Hoewel er in de Geschreven Tora staat: *LO TEVASJEEL* – je zult niet koken – wordt ons in de Mondelinge Leer geleerd, dat het Tora-verbod ook het eten van *Basar beChalav* verbiedt. Kun je het hierboven beschreven voedsel aan je kat presenteren? Nee. En dat is ook een Tora-verbod. Wanneer men tegen deze verklaring bezwaar maakt, omdat dit niet in Tora staat, dan mist men de betekenis van het verband tussen de Schriftelijke Leer en de Mondelinge Leer. BEIDE zijn deel van Tora. Het eten van vlees met melk is niet minder verboden dan het samen koken, omdat het eerste geleerd wordt in de Talmud en het laatste past bij de letterlijke betekenis van het Geschreven Woord. Wanneer de Geleerden ons leren dat het eten van *Basar beChalav* verboden is, dan is dat geen interpretatie van Tora, nog een door Tora geïnspireerde Rabbijnse wetgeving. Zij DEFINIËREN G-ds woord voor ons, zoals G-d ze aan Mosjé Rabbeinoe heeft verklaard.

Hoe zit het met het koken van stukjes lamsvlees in koeiemelk? Natuurlijk verboden. Volgens welke autoriteit? Het antwoord is opnieuw: de Bijbel. Tora-wet. D'Oraita. Maar het lam en de koe zijn geen familie van elkaar – en Tora zegt: „*GeDIE* (dat is het jong van een schaap of geit) in de melk van zijn moeder. De Mondelinge Wet leert ons dat G-d het verbod aan Mosjé definiëerde en hem vertelde om het volk te leren wat Zijn bedoeling is met de mitswot. Het vlees van een koe, geit of schaap is verboden om te koken samen met de melk van een koe, geit of schaap. Volgens Tora-wet. Het is ons verboden om zulke mengsels te eten of er enig profijt van te hebben. Volgens Tora-wet.

Kan men een salami (glatt koosjer) met een kaas-sandwich (chalav Jisraël) eten? Nee. Volgens welke autoriteit? De Rabbijnen. De salami en de kaas zijn niet samen gekookt. Het maken van een dergelijke sandwich is niet verboden (zelfs niet volgens de Rabbijnse wet). Maar het eten ervan is door de Rabbijnen verboden.

Er is nog veel meer over dit onderwerp te vertellen en nog veel meer over het algemene idee.

Maar laten we het vandaag hierbij houden met te zeggen dat G-d de Geleerden de ontzagwekkende verantwoordelijkheid heeft gegeven om de Tora aan de opeenvolgende generaties van Joden door te geven, om Tora te beschermen en om ons te stimuleren te leven volgens Tora door ons een zorgvuldige en uitgebreide Rabbijnse wetgeving te geven. Hij heeft ons geboden (in Devariem 17:11) om getrouw te leven volgens het gehele pakket van Tora-Jodendom.

Samenvatting van de parasja, alia voor alia

Kohen – eerste alia

Rechters die de wet moeten verklaren (en rechtzaken moeten behandelen) en rechtbankbeambten die de wet moeten uitvoeren, moeten door het hele land worden aangesteld en zij moeten hun plicht getrouw uitvoeren. Ze mogen de wet niet verkrachten en geen partijdigheid tonen, noch steekpenningen aannemen, want dat verblindt zelfs de meest rechtvaardige mensen. Recht moet ijverig worden nagestreefd, opdat we waardig zullen zijn om in welvaart te leven in Erets Jisraël.

Het is verboden om bomen te planten in de nabijheid van het Mikdasj (of altaar) – dat is afgoderij. Het is verboden om voor G-d beelden of monumenten op te richten, zelfs als dat gebeurt met goede bedoelingen.

Het is verboden een beschadigd dier te offeren.

Wie afgoden dient, die moet serieus onderzocht worden en indien schuldig, wordt hij gestenigd. Maar alleen op twee getuigen kan iemand veroordeeld worden.

Vervolgens roept Tora ons op te gehoorzamen aan de Tora-autoriteiten van ONZE EIGEN TIJD. We mogen niet van hun voorschriften afwijken.

Levi – tweede alia

Wanneer het volk het Land veroverd heeft en gevestigd is, en ze vragen om een koning, dan is het een mitswa om „over ons” een koning aan te stellen die G-d heeft uitgekozen vanuit het Joodse volk. De koning mag niet te veel paarden hebben (d.w.z. meer dan hij nodig heeft voor een leger) en hij mag het volk ook niet terug voeren naar Egypte, om er te wonen. (Bezoeken is toegestaan.) Hij mag ook niet te veel vrouwen hebben, noch een te grote rijkdom vergaren. Hij moet een Tora-rol voor zichzelf schrijven (behalve die iedere Jood verplicht is te schrijven). De koning heeft grote macht en moet er daarom voortdurend aan herinnerd worden dat hij de onderdaan van de Koning der Koningen is en daarom moet hij voortdurend een Tora-rol bij zich dragen.

Derde alia

De Priesters en Levieten krijgen geen land in Erets Jisraël (behalve de steden die zij van de stammen krijgen), noch een aandeel in de oorlogsbuit. Hun aandeel is hun dienst in het Hamikdasj.

De Priesters krijgen o.a. bepaalde delen van de geslachte offerdieren: de voorpoot, de tong en wat daar omheen zit, de maag en het vet dat daar op zit. Voorts krijgen ze een heffing (troema) van de landbouwproducten en de eerste scheerwol van de schapen.

Vierde alia

De Priesters en Levieten worden verondersteld hun dienst op de feestdagen gelijkelijk te verdelen over de verschillende families.

We worden gewaarschuwd om niet de afschuwelijke gewoonten van de volken om ons heen te imiteren, met name niet de afschuwelijk gewoonte van de heidenen, die hun kinderen door het vuur laten gaan. En voorts worden we gewaarschuwd tegen waarzeggerij, tovenarij, dodenbezwinging en dergelijke gruwelijkheden. Dit soort praktijken trekken een Jood weg van zijn G-d. We moeten streven naar een directe, zuivere relatie met onze G-d.

Vijfde alia

Het zijn de andere volkeren die luisteren naar de praktijken van de occulte wetenschappen, maar G-d heeft ons niet zo gemaakt. Wij hebben profeten (zoals Mosjé) in ons midden en naar hen moeten we luisteren.

Dit was een onderdeel van de ‘overeenkomst’ die we gesloten hebben met G-d op Sinai, toen wij vroegen of we G-ds stem niet hoefden aan te horen. G-d ging daarmee akkoord, op voorwaarde dat we zouden luisteren naar de ware profeten, die ons zouden vertellen wat G-d hen gezegd had. Ieder die niet luistert naar het woord van G-d via de profeten, zal door Hem ter verantwoording geroepen worden. Maar een profeet mag niet in G-ds naam spreken onder valse voorwendselen, of spreken in naam van een afgod. Hoe weten we dat een profeet betrouwbaar is? Hij moet een 100% zuiver verleden hebben. Alles minder dan dat is een teken dat hij een valse profeet is. We moeten niet bang zijn om een valse profeet voor het gerecht te brengen.

Wanneer iedereen in het Land gevestigd is, moeten er nog drie „vluchtsteden” worden aangewezen. Wegen naar die steden moeten worden aangelegd en duidelijk worden aangegeven, zodat de onopzettelijke moordenaar die steden makkelijk kan vinden. Deze steden zullen de onopzettelijke moordenaar beschermen tegen bloedwraak van familieleden.

Een opzettelijk moordenaar vlucht ook naar zo’n vluchtstad, maar wordt daar vandaan gehaald en berecht.

Zesde alia

Het is verboden om de grenzen van een stuk land te verplaatsen, om op die manier een stuk van iemand

anders zijn land te stelen. Hoewel we al geleerd hebben dat stelen verboden is, komt dit ons vertellen dat het stelen van land in Erets Jisraël een extra ernstig misdrijf is.

Het is verboden rechtsuitspraken te doen op basis van één enkele getuige. Minimaal twee getuigen zijn nodig. Als valse getuigen iemand opzettelijk onterecht ergens van beschuldigen en dat wordt ontdekt, dan krijgen zij dezelfde straf als die zij hun slachtoffer hadden toegedacht.

Wanneer we uittrekken ten oorlog en de grote overmacht van de vijand zien, hoeven we niet bang te zijn, want G-d is met ons.

Er wordt, in geval van oorlog, een priester aangesteld als een soort legerrabbin, die het leger zal toespreken. Hij zendt, samen met zijn beampten, iedereen naar huis die onlangs een huis gebouwd heeft, maar daarin nog niet gewoond heeft, ieder die pas verloofd of getrouwd is en ieder die pas een wijngaard gepland heeft, want deze mensen zullen zich niet volledig aan de strijd kunnen geven, omdat ze afgeleid worden door wat zij nog niet hebben afgemaakt. Ook diegenen die bang zijn worden weg gestuurd.

Zevende alia

Voordat een vijandelijke stad wordt aangevallen moet vrede worden aangeboden (met inbegrip van Amalek, maar exclusief Amon en Moav), op voorwaarde dat die volken de zeven Noachidische wetten willen accpeteren. Zo niet, dan vallen we aan en doden de hele mannelijke bevolking, terwijl de vrouwen gevangen en de buit in beslag wordt genomen. Maar van de „zeven volken” mogen geen krijgsgevangenen en geen buit genomen worden. Deze volken moeten volledig worden uitgeroeid, om hun slechte invloed te voorkomen.

Wanneer een stad belegerd wordt, mag men de fruitbomen niet omhakken. Alleen niet-fruchten-dragende bomen mogen worden omgehakt om er wapentuig van te maken. Wanneer een lijk in het veld gevonden wordt, en de moordenaar is niet bekend, dan moeten de Oudsten van de dichtst bijzijnde stad de nek van een kalf breken, om verzoening te doen voor de vermoorde persoon. De Oudsten verklaren dat zij niet verantwoordelijk zijn voor het levensverlies.

Praktiseer wat je predikt

Door Adam Lieberman

In de afdeling van deze week geeft Mosjé de Joden extra geboden om na te leven. Hij vertelt hen o.a. dat wanneer zij een koning aanstellen, de koning:

„voor zichzelf twee copieën van deze Tora moet schrijven... hij zal ze bij zich dragen en hij moet er alle dagen van zijn leven uit lezen.” (Devariem 17:18-19)

EEN LEVENSLES

G-d wil dat de koning steeds een Tora – met alle geboden – in zijn persoonlijk bezit heeft. Waarom zou een koning, die zelf belast is met de opdracht om anderen te vertellen wat ze moeten doen, dit moeten doen?

De reden is dat we al te vaak zien hoe mensen, die de leiding hebben – bewust of onbewust – besluiten dat ze voor zichzelf een totaal ander stel regels hebben dan voor ieder ander.

Hoe komt het dat mensen die met de leiding belast zijn, geloven dat voor henzelf andere regels gelden dan voor ieder ander? De reden is dat als jij diegene bent die de orders uitdeelt, het heel makkelijk is om te vergeten dat je ook een baas hebt, aan wie je verantwoording verschuldigd bent – Zijn Naam is Hasjem.

Dit is precies de reden waarom G-d wil dat iedere koning niet alleen twee Tora-rollen bezit, maar dat hij één daarvan te allen tijde bij zich draagt. Overal waar een koning gaat (behalve in onreine plaatsen) gaat ook de Tora met hem mee. Het is duidelijk dat een koning vele prerogatieven heeft, en een koning heeft daar zeker allemaal recht op en datzelfde geldt voor iedere leider van een volk. Maar het onderliggende gedrag moet zijn dat hij gehoorzaam is aan G-ds wetten, en niet aan die van hemzelf.

Deze gewichtige les is heel duidelijk. Er kan niet één wet zijn voor een leider en een ander voor zijn volgelingen. G-d vertelt het Joodse volk dat koningen en hun volgelingen allen moeten leven volgens dezelfde wetten.

We zien dit regelmatig in ons leven gebeuren. Ouders leren hun kinderen om nooit te liegen, maar wanneer datzelfde kind de telefoon antwoordt, fluistert de ouder zachtjes: „Zeg dat ik niet thuis ben.” Dit is precies het gedrag dat G-d van ons verwacht koste wat kost te vermijden.

En in dagelijkse situaties, wanneer je verstandige adviezen geeft aan anderen, houd jezelf daar dan ook aan. Leef volgens dezelfde woorden als die welke je aan je vrienden geeft en voel je niet boven hen verheven. Dit zal je dwingen te groeien op een manier die je je nooit voor mogelijk had gehouden, en dat is precies wat G-d bedoelt.

Emotionele Gebondenheid

Door Rabbi Aba Wagensberg

Het begin van Parasjat Sjoftiem waarschuwt de rechters van het Joodse volk: „Neem geen omkoopgeld (*sjochad*) aan” (Dewariem 16:19). De Talmoed (Ketoevot 105b) vraagt: „Wat is *sjochad*? Het betekent *SJEHOE CHAD* (dat hij alleen is)”.

De commentator Gan Raveh verklaart deze raadselachtig opmerking in het licht van een andere uitspraak van de Talmoed (Sjabbat 10a), waar staat: „Iedere rechter die een waar vonnis velt, wordt beschouwd als een partner van G-d in de Schepping.” Met andere woorden, een rechter die een steekpenning aanneemt, kan geen waar vonnis uitspreken, want het omkoopgeld zal zijn besef van waarheid vertroebelen. Daar zijn uitspraak niet als de waarheid beschouwd kan worden, kan hij niet langer een partner van G-d in de Schepping genoemd worden. Daarom heeft het omkoopgeld (*sjochad*) hem geleid naar een status, waar hij alleen is (*sjehoe chad*).

De Talmoed (Ketoevot 105a) vraagt zich af wat voor een nieuw idee het vers: „Neem geen omkoopgeld aan” ons komt leren. Wanneer die woorden ons bedoelen te leren dat we niet een schuldige moeten vrijspreken en de onschuldige moeten veroordelen, dan is er niets nieuws geleerd, want dat wordt ons al ergens anders verteld (Dewariem 16:19): „Je zult het recht niet verdraaien.” Echter, de Talmoed verklaart dat een rechter zelfs geen omkoopgeld mag aannemen om de onschuldige vrij te spreken en de schuldige te veroordelen. Het accepteren van omkoopgeld is verkeerd, zelfs als het uiteindelijke oordeel correct is.

Maar nu hebben we een probleem. Eerst leek het dat *sjochad* leidt tot de corruptie van het recht, hetwelk de oneerlijke rechter van G-d verwijderd. Nu lijkt het erop dat *sjochad* zelfs geldt als de rechter een waar vonnis uitspreekt. Hoe kunnen we dan zeggen dat hij *chad* (alleen) is? Hij heeft ten slotte toch de juiste uitspraak gedaan!

Ten einde dit probleem op te lossen moeten we terugkeren naar de Talmoed-uitspraak die we al eerder aangehaald hebben: „Iedere rechter die een waar vonnis (*èmet leamito*) velt, wordt beschouwd als een partner van G-d in de Schepping.” De commentator Divrei Chanoch verbaast zich over de dubbele uitdrukking *èmet leamito* (letterlijk: de „ware waarheid”) die hier gebruikt wordt, terwijl het enkele woord *èmet* (waarheid) voldoende lijkt te zijn. Wanneer de absolute waarheid eenmaal bereikt is, wat kan die dan nog meer ‘waar’ worden gemaakt?

DE OPRECHTE WAARHEID

De Divrei Chanoch legt uit, gebaseerd op de *Beit Joseef* (*Chosjen Misjpat* 1:2), dat zelfs al is de uiteindelijke uitspraak waar, de rechter die omkoopgeld heeft aangenomen toch de ene partij begunstigt boven de andere. Dit is een corruptie, daar de rechter de partij die hem de steekpenning gaf zal liefhebben, terwijl hij de andere partij zal haten. Hoewel de uitspraak op zichzelf *èmet* kan zijn, zijn de emoties van de rechter veranderd, zodat het vonnis niet *èmet leamito* kan zijn. „Oprechte waarheid” heeft ook betrekking op de interne wereld, niet alleen maar op een extern correct vonnis.

De Divrei Chanoch legt daarom uit waarom een rechter die omkoopgeld accepteert, en desondanks een juist vonnis uitsprekt, niettemin beschouwd wordt als „alleen.” Om een partner van G-d te zijn in de Schepping moet een rechter door en door waarheidsgetrouw zijn. Daden alleen zijn niet voldoende: zijn gevoelens moeten ook zijn uiterlijke toewijding aan het recht weerspiegelen. Hiervan kunnen we leren dat het niet voldoende is om juist te handelen. We worden verondersteld ook correct te voelen, en onze emoties in lijn te brengen met de wil van G-d.

Volgens de commentator Torat Avot zijn er twee niveaus van waarheid. Het eerste niveau is intellectueel, gebaseerd op kennis en redenering. Het tweede, hogere niveau is emotioneel, gebaseerd op de wijsheid van het hart. Dit vermindert op geen enkele manier de waarde van intellectuele kennis. Echter, het is cruciaal voor de Tora-kennis, die we intellectueel verkrijgen, dat die ons hart ook emotioneel doordringt. Tora-studie verandert vaak de manier waarop we denken – maar we moeten er zeker van zijn dat het ook onze *gevoelens* verandert.

Mogen we het allen verdienen dat we tot in ons binnenste kunnen reiken en een oprecht waarheidslievend leven kunnen leiden, door Tora toe te staan onze harten binnen te dringen en onze gevoelens te veranderen. Op die manier leven we naar de hoge standaarden van gedrag die voor ons neer gezet zijn, zodat G-d ons gunstig zal beoordelen.

MISJNA VAN DE WEEK PEA – HOOFDSTUK VIER

Misjna 4:10

אֵיזְהוּ לְקֵט. הַנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַקְּצִירָה. קָצַר מְלֵא יָדוֹ, תָּלַשׁ מְלֵא קַמְצוֹ, הִפְהוּ קוֹץ וְנָפַל מִיָּדוֹ לְאַרְץ, הָרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. תּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל לְעֲנִיִּים. אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל, לְבַעַל הַבַּיִת. רֹאשׁ הַיָּד וְרֹאשׁ הַמַּגָּל, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, לְעֲנִיִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת:

Wat is *lekke*¹? Dat wat achterblijft bij het rapen² [van de aren]. Als iemand bij het rapen een handvol oprapt, of hij plukte een vuistvol, en een doorn steekt hem³ en het [graan dat hij geraapt heeft] valt op de grond, dan is dat voor de landeigenaar. [Dat wat gevallen is van] de binnenkant van de hand en van de binnenkant van de sikkel⁴, is voor de armen. [Maar dat wat valt] van de achterkant van de hand en van de achterkant van de sikkel⁵, dat is voor de landeigenaar. De top van de hand⁶ en de top van de sikkel: daarvan zegt Rabbi Jismaël: [dat is] voor de armen⁷; Rabbi Akiva zegt: voor de landeigenaar⁸.

Aantekeningen bij Misjna 4:10

1. Wat wordt bedoeld met de *lekke* van *Wajjikra* 19:9-10 en 23:22, waar staat: „En de *lekke*, aren die gevallen zijn als je oogst, zul je niet oprapen”.
2. **Dat wat achterblijft bij het rapen** – De korenaren die bij het rapen vallen. (RAV)
3. **En een doorn steekt hem:** Alles dat valt ten gevolge van overmacht is geen *lekke* want er staat [in *Wajjikra* 19:9]: „En de aren die gevallen zijn als je oogst”. Er is alleen geen *lekke* als die aren gevallen zijn bij het oogsten (RAV).
4. **Van de binnenkant van de hand en van de binnekant van de sikkel** – Alleen datgene wat op een normale manier geplukt of afgemaaid wordt, d.w.z. met de binnenkant van de hand worden de aren gegrepen en met de binnenkant van de sikkel worden ze afgemaaid. Als daarbij aren op de grond vallen, zijn ze voor de armen, want dat is de normale manier van oogsten (RAV).
5. Want de aren die door de achterkant van de hand of daar de achterkant van de sikkel afgemaaid worden, doordat de maaier met zijn hand of sikkel zwaait en er door de kracht aren afgemaaid worden, die zijn niet op een normale wijze geoogst, en die zijn daarom voor de landeigenaar.
6. **De top van de hand** – Wanneer zijn hand vol aren zit en hij houdt wat aren vast tussen de toppen van zijn vingers, en daar vallen aren uit en zo ook wat valt van de top van de sikkel (RAV).
7. **Rabbi Jismaël zegt:** [dat is] **voor de armen** – Want dat is hetzelfde als wat uit de hand of van de binnenkant van de sikkel valt bij het rapen (RAV).
8. **Rabbi Akiva zegt: voor de landeigenaar** – Want het is hetzelfde als „achter de hand” en achter de sikkel. En de halacha is volgens Rabbi Akiva (RAV).

Misjna 4:11

חֲרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּמָה, הָרִי הֵן שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. שְׁלֹא אַחַר הַקּוֹצְרִים, הָעֲלִיּוֹנִים לְעֲנִיִּים, וְהַתְּחוּנִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר, הַכֹּל לְעֲנִיִּים, שֶׁסָּפַק לְקֵט לְקֵט:

Mierenholen¹ tussen het staande graan² zijn van de [land]eigenaar³; die achter de rapers⁴: de bovenste zijn voor de armen en de onderste voor de [land]-eigenaar. Rabbi Meïr zegt: alles is voor de armen⁵, want een twijfelachtige *lekke* is een *lekke*⁶.

Aantekeningen bij Misjna 4:11

1. **Mierenholen** – Mieren zijn gewend graan te verstoppen in hun holen (RAV).
2. **Tussen het staande graan** – Voordat men begint met rapen (RAV).
3. **Zijn van de [land]-eigenaar** – Want er komen geen armen tussen het staande graan (RAV) [Zolang het graan nog op het land staat en de rapers nog niet gekomen zijn, mogen de armen nog niet het veld op. Want *lekke* is alleen wat gevallen is bij het oogsten en de armen hebben geen recht op giften van het staande graan (Rambam)].
4. **Die achter de rapers** – [Voor de mierenholen achter de rapers geldt:] Nadat men begonnen is met het oogsten vrezen we dat de mieren graan van de *lekke* naar hun hol gesleept hebben. Daarom zijn de bovenste graankorrels en de bovenste korenaren van de armen, want een deel daarvan is *lekke*. Maar de onderste graan korrels zijn van de eigenaars (RAV) [Want wij veronderstellen dat dat afkomstig is van het staande graan, voordat het oogsten begon. De onderste korrels zijn groen, dat bewijst dat zij oud zijn en de mieren hebben er al aan geknabbeld.
5. **Rabbi Meïr zegt: alles is voor de armen** – Want het is onvermijdelijk dat er tussen het koren geen groene korrels zitten, dus ook het groene graan in het mierenhol kan afkomstig zijn van het nieuw geoogste graan, waarvan een deel voor de armen is (RAV).
6. **Twijfelachtig *lekke* is *lekke*** – Want er staat geschreven: „Voor de arme en de vreemdeling zul je achterlaten”, d.w.z. laat datgene wat van jou is, voor hen, voor de armen, met inbegrip van wat niet zeker van jou is. En de halacha is volgens Rabbi Meïr (RAV). [Anderen leren het van *Tehilliem* 82:3: „Wees rechtvaardig voor de arme en de berooide”, hetgeen in *Choelien* 134a verklaard wordt met: Geef de arme van wat van jou is].

Vit de Talmoed

De voornaamste onderwerpen van de Daf HaJomi – Sjabbat Daf 6

Vervoer van iets van privéterrein naar publiek terrein via een vrijgebied

De Rabbanan leren in een Baraita onderaan daf 5b: ALS IEMAND EEN VOORWERP VERVOERT VAN EEN WINKEL [*resjoet hajachied*] NAAR PUBLIEK TERREIN [*resjoet harabbiem*] VIA EEN VRIJGESTELD GEBIED [*makom patoer*] DAN IS HIJ CHAJAV [voor het vervoer van *resjoet hajachied* naar *resjoet harabbiem*], MAAR BEN AZZAI STELT HEM VRIJ.

De Gemara tracht de beweegredenen van de Geleerden in de bovenstaande Baraita te verklaren.

Ben Azai beschouwt lopen als een aaneenschakeling van „staan, het lichaam opnemen en weer neerzetten” [dus wie een voorwerp van een winkel via *makom patoer* naar *resjoet harabbiem* vervoert, heeft het voorwerp in *resjoet hajachied* opgenomen en in *mekom patoer* neergelegd, hetgeen is toegestaan, en vervolgens heeft hij het opgenomen in *makom patoer* en het overgebracht naar *resjoet harabbiem*, hetgeen ook is toegestaan.]

De Gemara tracht verschillende verklaringen te geven voor de mening van de Geleerden en concludeert dat het geval van de Baraita vergelijkbaar is met iemand die een voorwerp van privéterrein via de zijkanten van het publiek terrein naar het publiek terrein brengt. De tenten van de Israëlieten in de woestijn stonden een beetje van het openbaar terrein af, zoals men in het algemeen zijn huis niet onmiddellijk tegen de weg aan bouwt. Maar dat stuk grond tussen zijn huis en de openbare weg, of in het geval van de woestijn, tussen de tent en de openbare weg, is geen privéterrein, noch een gebied waar het grote publiek dagelijks doorheen loop, maar het is *makom patoer*. Toch was het de Israëlieten verboden iets van hun huis [*resjoet hajachied*], door dit gebied tussen hun huis en de openbare weg [*makom patoer*], naar de openbare weg [*resjoet hajachied*] te vervoeren.

R. Jochanan beweert dat Ben Azai ermee eens is, dat als men van *resjoet hajachied* iets gooit, over *makom patoer* heen, naar *resjoet hajachied*, men strafbaar is.

De vier soorten gebieden voor Sjabbat

Voor het transport door en het overbrengen van een voorwerp van het ene gebied [*resjoet*] naar het andere op Sjabbat, maakt de Gemara onderscheidt tussen vier gebieden. Een Baraita beschrijft deze gebieden:

1. Resjoet hajachied – [lett.: privégebied, maar het hoeft geen privé-eigendom te zijn.] Een gebied van vier bij vier *tefachiem* ($\pm 40 \times 40$ cm) minimaal, omringd door een afscheiding van minstens tien *tefachiem* (± 1 m.) hoog. Ook een kuil of put op openbaar terrein die minstens tien *tefachiem* diep is met een oppervlak van 4×4 *tefachiem* en een heuvel van minimaal 10 *tefachiem* hoog en datzelfde oppervlak, worden beschouwd als een *resjoet hajachied*.

2. Resjoet harabbiem – [lett.: gebied voor velen – openbaar of publiek terrein.] Grote marktpleinen en wegen die van de ene stad naar de andere voeren en straten in een stad die aan weerskanten open zijn, zodat de straat dwars door de stad loopt. Een *resjoet harabbiem* moet minsten 16 *ammot* breed zijn. Het gebied mag niet omheind zijn en er passeren dagelijks veel mensen. Volgens Tossafot minstens 600.000 mensen per dag.

3. Karmeliet – Dit is een gebied dat door de Geleerden gedefinieerd werd. Het heeft gedeeltelijk de eigenschappen van een *resjoet harabbiem* en gedeeltelijk de kenmerken van een *resjoet hajachied*. Volgens Tora is het toegestaan in dat gebied iets te vervoeren en naar en van *karmeliet* iets over te brengen. Tot deze gebieden behoren de zee, een open veld, een bos, de woestijn, en ook die gebieden binnen *resjoet harabbiem* die niet voor ieder vrij toegankelijk zijn. Omdat deze gebieden veel gelijkenis vertonen met *resjoet harabbiem* en de Geleerden vreesden dat de mensen ze daarmee zouden verwisselen, en zouden denken, dat als men op een *karmeliet* mag dragen, men ook op *resjoet harabbiem* mag dragen, hebben de Geleerden ingesteld dat voor *karmeliet* hetzelfde draag- en vervoerverbod geldt als voor *resjoet harabbiem*.

4. Makom patoer – [lett.: vrijgebied] Een gebied, gelegen binnen *resjoet harabbiem*, met een oppervlak van minder dan 4×4 *tefachiem* en hoger of dieper dan 3 *tefachiem* dan het *resjoet harabbiem*. Het is toegestaan over *mekom patoer* iets te vervoeren en er iets van een ander gebied naartoe te brengen of er vandaan naar een ander gebied.

De Baraita vervolgt: MEN MAG GEEN VOORWERPEN OVERBRENGEN VAN RESJOET HAJACHIED NAAR RESJOET HARABBIEM OF OMGEKEERD EN WIE DAT TOCH DOET, WILLENS EN WETENS, WORDT GESTRAFT MET KAREET OF MET STENIGING EN ALS HET GEBEURDE UIT ONWETENDHEID, IS MEN EEN CHATA'AT SCHULDIG. MAAR HOEWEL HET OOK VERBODEN IS OM IETS OVER TE BRENGEN VAN RESJOET HAJACHIED OF RESJOET HARABBIEM NAAR KARMELIET, OF OMGEKEERD, IS MEN DAAR GEEN CHATA'AT VOOR SCHULDIG BIJ OVERTREDING, OMDAT TORA HET TOESTAAT.

STRATEN IN EEN STAD DIE NIET DOORLOPEN, EN NIET OPEN ZIJN AAN HUN EINDE EN WOONGEBIEDEN WAAR DE BEWONERS ZICH NIET VERENIGD HEBBEN MET EEN EROEV, DAAR IS HET VERBODEN TE DRAGEN, MAAR WANNEER DE BEWONERS ZICH WEL MET EEN EROEV VERENIGD HEBBEN, IS DRAGEN ER TOEGESTAAN.

[In de tijd van de Talmoed woonden de mensen in huizen rondom een gemeenschappelijk pleintje, een soort hofje. Verschillende van die hofjes kwamen uit op een gemeenschappelijk straatje – de *mavo*, dat aan één kant gesloten was en aan de andere kant toegang gaf tot de grote doorgaande straat, het *resjoet harabbiem*. Noch de hofjes, noch de *mavo* waren volgens Tora *resjoet harabbiem*, maar omdat er vele mensen aan woonden en er gebruik van maakten, leken zij daar wel op en daarom verboden de Geleerden om er voorwerpen te vervoeren. Om de bewoners in de gelegenheid te stellen om toch in de hofjes en in de *mavo* te vervoeren, hebben de Geleerden ingesteld dat iedere bewoner kan bijdragen in de kosten van een brood – de *eroef chatserot*, dat dan ergens in één van de huizen wordt gelegd, waardoor alle gezinnen in dat hofje als het ware één groot gezin worden en dan mag men er wel vervoeren en dragen. Hetzelfde deden de verschillende bewoner, wier hofjes op dezelfde *mavo* uitkwamen en dat werd een *sjitoevei mevo'ot* genoemd.

Wanneer dergelijke *eroev* gemaakt was, was het geoorloofd daar te dragen en te vervoeren, zo niet, dan was het verboden. *Eroev* betekent ‘vermenging.’ Hier was sprake van vermenging van eigendom. Zie tekening onderaan dit blad.] De Baraita gaat verder en citeert de tekst van onze Misjna aan het begin van dit traktaat.

Sjabbat 6b

Complete en incomplete gebieden

Een andere Baraita: RABBI JEHOEDA HEEFT GEZEGD: WANNEER IEMAND TWEE HUIZEN HEEFT, AAN WEERSKANTEN VAN EEN STRAAT, DAN MAG HIJ EEN *LECHI* [verticale paal] AAN WEERSKANTEN ZETTEN OF EEN *KORACH* [horizontale balk] aan weers kanten leggen [tussen tien en twintig *ammot* hoog] EN DAN MAG HIJ ZIJN VOORWERPEN DOOR DE STRAAT VERVOEREN VAN ZIJN ENE HUIS NAAR HET ANDERE. [R. Jehoeda meent dat men mag dragen in een *resjoet harabbiem* wanneer dat twee tegenover elkaar liggende muren en een overkapping heeft en als er geen overkapping is, kan dat met een *lechi* of *korach* worden aangepast.] MAAR DE GELEERDEN ZEIDEN: MEN KAN EEN *RESJOET HARABBIEM* NIET OP DIE MANIER AFSLUITEN.

De Baraita op *daf* 6a die de *resjoet hajachied* beschrijft, noemt dat een ‘complete *resjoet hajachied*’.

De Gemara vraagt: Wat bedoelt de Baraita met ‘compleet’?

De Gemara antwoordt: Rabbi Jehoeda heeft gezegd dat een *resjoet hajachied* slechts aan twee kanten een muur moet hebben en de Geleerden zijn het daarmee niet eens. Maar als iemand een voorwerp van *resjoet harabbiem* in een dergelijk gebied gooit, dan beschouwen ook de Geleerden het als een *resjoet hajachied* en is hij strafbaar. Dit is een ‘incompleet’ *resjoet hajachied*.

De Baraita op *daf* 6a die de *resjoet harabbiem* beschrijft, noemt dat een ‘compleet’ *resjoet harabbiem*.

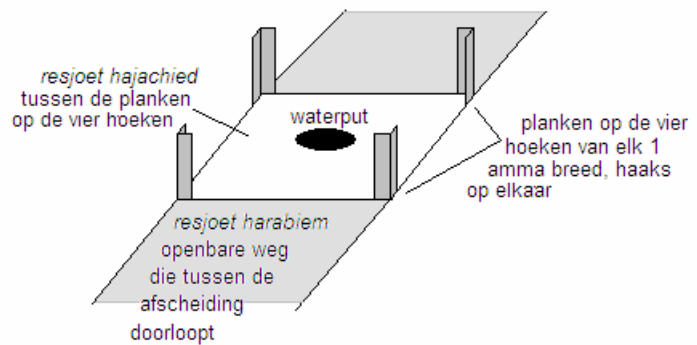
De Gemara vraagt: Wat is een compleet en wat een incompleet *resjoet harabbiem*?

De Gemara antwoordt: Wanneer een openbare weg door een *resjoet jachied* loopt, [dat rondom een waterput is opgezet op openbaar terrein], dan zegt R. Jehoeda dat het terrein rondom de put ook *resjoet harabbiem* wordt, maar de geleerden zeggen: het is en blijft ‘compleet’ *resjoet hajachied*.

[Op de openbare weg konden pelgrims, die met hun offerdieren naar Jeruzalem kwamen, rondom een waterput op vier hoeken haaks op elkaar staande planken zetten, zodat het gebied binnen die planken *resjoet hajachied* zou zijn en men op Sjabbat uit de waterput zou kunnen drinken.]

De Gemara vraagt: Waarom noemt de Baraita als voorbeeld van een *resjoet harabbiem* niet ook een woestijn? Er is een andere Baraita die dat wel doet.

Abbajjé antwoordt: Deze laatste Baraita heeft het over de tijd dat de Israëlieten door de woestijn zwierven, maar onze Baraita heeft het over onze tijd, nu weinig mensen door de woestijn gaan.

Overtreding van overbrengen wordt gestraft met *kareet* of steniging

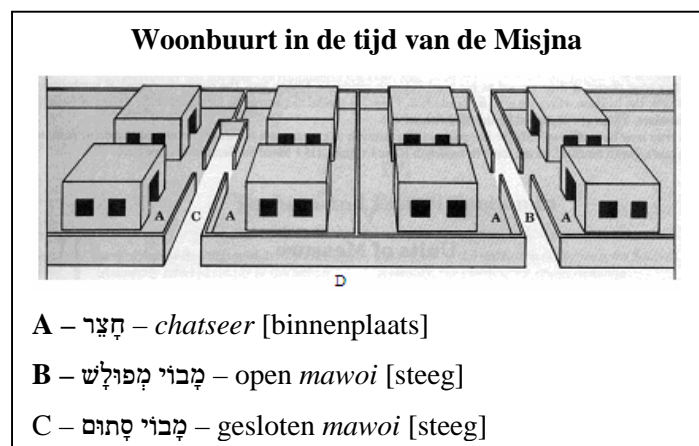
De Baraita op *daf* 6a zegt dat overtreding van het draagverbod op *resjoet harabbiem* gestraft wordt met *kareet* of steniging. [*Kareet* als de overtreding willens en wetens gebeurde, maar er waren geen getuigen, steniging, wanneer de overtreding willens en wetens gebeurde en er waren getuigen bij die de overtreder van te voren op de juiste wijze gewaarschuwd hebben. Dit is echter een algemene regel, zoals blijkt uit het volgende:]

Rav vertelde dat hij in de *jesjiva* van Rav Chia een verborgen rol gevonden had, waarop stond dat Issie ben Jehoeda gezegd heeft: Er zijn 39 verboden van Sjabbat, maar voor één daarvan is men niet strafbaar [met steniging, maar Issie heeft niet gezegd voor welke overtreding dat geldt]. Onze Baraita komt ons nu vertellen dat dit niet slaat op het dragen en overbrengen naar en van *resjoet harabbiem*, daarvoor is men wel strafbaar. [De ‘verborgen rol’ stamde nog uit de tijd dat het nog verboden was om de Mondelinge Leer op schrift te stellen, maar sommige Geleerden maakten wel eens een aantekening voor zichzelf. Maar die mocht niet openbaar gemaakt worden. Dit was zo’n aantekening.]

Een open veld als *karmeliet*

De Baraita noemt ook een open veld een *karmeliet*.

De Gemara vraagt: Er is een Misjna (*Toharot* 6:6) die zegt dat een open veld voor de Sjabbat-wetten als een *resjoet hajachied* beschouwd wordt!? [Dat is strijdig met onze Baraita.]

Oela antwoordt dat de Misjna alleen maar een open veld als privéterrein beschrijft om er de nadruk op te leggen dat het geen publiek terrein is, maar dat het voor wat betreft *toema* 's zomers een *resjoet harabbiem* is.

Praktische Halacha

Deel Eén: Het Gedrag in de Ochtend

Inleiding

De *Béoer Halacha* [1:1] schrijft: Wie deze zin: „*Ik heb mij Hasjem altijd voor ogen gehouden*” in de praktijk wil brengen, zal zich haasten om te doen wat geschreven staat in *Sefer Hachinoech*. En vanwege het belang daarvan hebben sommige grote geleerden dat in hun boek overgenomen. En dit is wat daar staat (in de inleiding daarvan en in de hoofdstukken 25, 26, 117, 138 en 187): *Zes mitswot* is men voortdurend verplicht en hiervan wordt men geen moment van de dag ontheven, en elk moment dat men ze in gedachten heeft volbrengt men een positief gebod. Er is geen einde aan de beloning voor deze *mitswot*. Dit zijn ze: 1. Te geloven dat er op de wereld maar één G'd bestaat, Die alles wat bestaat heeft voortgebracht, en dat alles wat er nu is, slechts kan voortbestaan omdat Hij dat wenst en wil, en dat Hij altijd heeft bestaan, en dat Hij ons uit Egypte gevoerd heeft en ons de Tora gegeven heeft. En dit is een positief gebod, zoals er geschreven staat [Sjemot 20:2]: „*Ik ben Hasjem, jouw G'd, die jou uitgevoerd heeft, enz.*”. En dat betekent: weet en geloof dat er op de wereld een toezichhoudende G'd is die jou uit Egypte gevoerd heeft. 2. Dat wij in geen enkele andere G'd zullen geloven buiten Hem, zoals er geschreven staat [Sjemot 20:3]: „*Je zult geen andere goden hebben naast Mij*”. En zelfs als men erkent, dat de Heilige, geloofd zij Hij, heerst over alles, maar dat Hij de leiding van de wereld heeft overgegeven aan een engel of aan een hemellichaam, dan betekent dit de erkenning van een vreemde godheid en daarbij overtreedt men het gebod „*Je zult geen andere goden naast Mij hebben*”. Men moet echter geloven dat de Heilige, g.z.H. zelf toezicht houdt op al de werelden en geen enkel schepsel heeft de kracht iets te doen, dat tegen Zijn wil in gaat. Daarom wordt de Heilige, g.z.H., de G'd der goden genoemd. 3. Zijn eenheid getuigen, zoals er geschreven staat [in Dewariem 6:4]: „*Hoor, Israël, de Eeuwige is onze G'd, de Eeuwige is Eén.*” Dit betekent: hoor, Israël, en weet dat de Eeuwige, die met Zijn wil alles laat bestaan en onze G'd is, die toezicht houdt op alle werelden, één G'd is, zonder partner. 4. De Alomtegenwoordige lief te hebben, zoals er geschreven staat [in Dewariem 6:5]: „*Je moet de Eeuwige, je G'd liefhebben met heel je hart, heel je ziel, en met heel je vermogen.*” En hoe kan een mens tot zulk een liefde komen? Door middel van Tora-studie, zoals er staat geschreven in *Sifré*: „*Je moet liefhebben*”, maar ik weet niet hoe ik de Alomtegenwoordige moet liefhebben. Daarom wordt ons geleerd in de volgende zin [Dewariem. 6:6]: „*En neem deze woorden, die Ik je heden gebied, ter harte.*” En door middel daarvan kun je herkennen door Wiens woorden de wereld ontstaan is. Dat wil zeggen, dat door over Tora na te denken men de grootheid van de Heilige, g.z.H., die men niet op waarde kan schatten en Die oneindig is, erkent en dan zal de liefde voor Hem vanzelf zich in zijn hart vestigen. En de bedoeling van de *mitswa* is dat een mens er op toe ziet dat hij al zijn doelstellingen en gedachten instelt op de liefde voor Hasjem. Hij zal zich realiseren dat alles wat op de wereld bestaat: rijkdom, kinderen, eer, onbetekenend zijn in vergelijking met Zijn liefde. En hij moet voortdurend streven naar het verkrijgen van de wijsheid van Tora, opdat hij Hasjem beter zal kennen. En degene die zijn interesse richt op materiële zaken en op de ijdelheden van de wereld, maar niet op hogere doeleinden, enkel om zichzelf te bevredigen en om eer te verkrijgen, die verspeelt dit voorschrift en zijn straf zal groot zijn. 5. Dat hij voortdurend met ontzag voor Hasjem is vervuld, opdat hij niet zal zondigen. En hierover staat geschreven [Dewariem 10:20]: „*Je zult ontzag hebben voor Hasjem je G'd.*” Wie op het punt staat om een overtreding te begaan zal zijn geweten wakkerschudden en zijn hart ervan doordringen op dat moment, dat de Heilige, g.z.H., toezicht houdt op alle daden van de mens, ook wanneer die daden in de duisternis worden begaan, en hij zal hem vergelden naar de mate van de slechtheid van de daad, zoals er geschreven staat [Jeremiejahoe 23:24]: „*Zal Ik dan diegene die zich in zijn schuilplaats verbergt, niet zien, zo spreekt Hasjem, enz.*”. 6. Dat wij niet achter de verlangens van ons hart of wat de ogen zien moeten nalopen, zoals er geschreven staat [Bamidbar 15:39]: „*En je zult niet achter je hart aanlopen, enz.*”. De geleerden hebben gezegd: „*achter je hart aan*” dat is ongeloof, en „*wat de ogen zien*”, dat is zedeloosheid. Ongeloof houdt alle vreemd gedachten in die tegenstrijdig zijn met Tora. Zedeloosheid omvat het acht nalopen van wereldlijke genietingen, zonder de bedoeling hen ten goede aan te wenden. Dat wil zeggen, dat men zich daar niet mee bezighoudt voor zijn gezondheid, opdat hij dan beter de dienst van zijn Schepper kan uitvoeren, maar uitsluitend met de bedoeling om zijn onbegrensde behoeften aan genietingen beter te kunnen bevredigen. Dit alles heb ik verkort van zijn woorden overgenomen. Gelukkig is hij die zich hieraan houdt. Lees ook in de *Chajé Adam*, Voorschrift 1, die hier ook over uitweidt [Tot zover de woorden van de *Béoer Halacha* 1:1].